

Aktsomhetsvurderinger for bærekraftig
forretningspraksis

Redegjørelse rapporteringsåret 2023

for Lerum AS

*Etisk handel Norge har vurdert at rapporten til Lerum AS oppfyller våre krav til basisnivå. Les mer om basisnivå **her**.*

FNs BÆREKRAFTSMÅL

Til lesere av rapporten

Næringslivet og offentlig sektor har stor påvirkning på mennesker, samfunn, miljø, klima og dyr og kan både bidra positivt til utvikling, men også medvirke negativt og forårsake skade. Virksomheter har derfor en nøkkelrolle i å oppnå FNs bærekraftsmål og Parisavtalens 1,5 graders mål.

Denne rapporten kan brukes som redegjørelse etter åpenhetsloven, men rapporten favner bredere med klima og miljø, sirkulærøkonomi og antikorrupsjon. Våre medlemmer er forpliktet til å jobbe med aktsomhetsvurderinger og årlig rapportere på arbeidet. Medlemmer i Etisk handel Norge som er på Basisnivå1 oppfyller også åpenhetslovens aktsomhetsvurderingsplikt, og delvis informasjonsplikten.

OECDs begrep Responsible Business Conduct er det vi i Etisk handel Norge kaller for bærekraftig forretningspraksis. Den systematiske innsatsen virksomheter gjør for å kartlegge, forebygge, begrense og gjøre rede for hvordan de håndterer risiko for negativ påvirkning, samt rette opp skade for mennesker, dyr, samfunn og miljø – kalles aktsomhetsvurderinger (due diligence). Virksomheter over en viss størrelse er gjennom åpenhetsloven pålagt å gjøre aktsomhetsvurderinger på menneskerettigheter. Alle virksomheter, uavhengig av størrelse, er av norske myndigheter forventet å gjøre aktsomhetsvurderinger også på samfunn, miljø og dyr og etterleve FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP) og OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper. Dette gjelder både næringsliv, offentlig sektor og organisasjoner.

Etisk handel Norges prinsipper (vår Code of Conduct) for bærekraftig forretningspraksis dekker områdene anstendig arbeid, menneskerettigheter, miljø/klima, antikorrupsjon og dyrevelferd. Rapporten viser åpenhet om hvordan virksomheten arbeider med aktsomhetsvurderinger i tråd med UNGP og OECDs retningslinjer. Alle medlemsrapportene gjøres offentlig tilgjengelig på Etisk handel Norges hjemmesider.

Heidi Furustøl

Daglig leder

Etisk handel Norge

Aktsomhetsvurderinger

Denne rapporten er bygget rundt FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter og OECDs modell for aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv.

Modellen har seks trinn som beskriver hvordan virksomheter kan jobbe for mer ansvarlig og bærekraftig forretningspraksis. Å være god på aktsomhetsvurderinger betyr ikke at en virksomhet ikke har negativ påvirkning på mennesker, samfunn og miljø, men heller at virksomheten er åpen og ærlig om utfordringer og håndterer dette på best mulig måte i samråd med sine interessenter. Denne rapporten er delt inn i kapitler basert på denne modellen.

Forord av daglig leder

Gjennom fire generasjoner, sidan 1907, har Lerum laga produkt av frukt og bær i Sogn. Vi kombinerer norske tradisjonar med kunnskap om foredling og ernæring, i tråd med trendane i marknaden og preferansane hjå forbrukarane. Det heile starta med to stampar bær som vart ståande att på kaien på Sørheim då dei skulle sendast til Bergen ein augustdag i 1907. Vi kan ikkje kaste bær, sa Kari Lerum. Og slik oppstod Lerum. Sidan den gong har vi sylta og safta bær gjennom fire generasjonar med handverkstradisjonar, og vore ein pådrivar for lokal utvikling.

I Lerum er kulturen bygt på verdiane ekte, stolt, ærleg og engasjert. I tillegg skal vi kvar dag tenkje på korleis vi kan TA VARE PÅ naturen, foredlinga, ernæringa, mennesket og lokalsamfunnet. Det handlar om å bygge kulturen vidare. Berekraft må ligge i ryggmargsrefleksen. Og vi må ha alle tilsette med på laget.

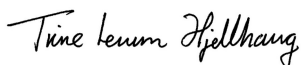
Vi har derfor definert dei 5 områda for berekraft (TA VARE PÅ) som ein premiss i det strategiske arbeidet vårt. Slik har vi som mål å ha eit verktøy som bidreg til at vi klarer å lage gode handlingsplanar for det kommande året. Vi har også vårt eige klimarekneskap.

Vi trur at små forbetringar kvar dag gir gode resultat til slutt. Det å arbeide med berekraft er moro. Det handlar om å ta dette vanskelege omgrepet ned til noko vi kan gjere noko med her vi er no. Skal vi få til dette, må vi knyte på FN sitt berekraftsmål nummer 17 – samarbeid. For skal vi få til noko stort på ein liten plass, må vi løfte saman med forbrukarar, tilsette, næringsliv, lokalsamfunnet og myndigheiter.

Ved å vere medlem i Etisk Handel Norge har vi forplikta oss til å fremje ansvarleg forretningspraksis i leverandørkjeda slik at handel bidreg til å ivareta menneske- og arbeidstakarrettigheiter, samfunn og miljø. Ved å vere medlem får vi tilgang til individuell rådgiving og oppfølging, kurs, ressursar og verktøy slik at vi kan arbeide med kontinuerlege forbetringar på dette området. Det har vore særst nyttig i året vi legg bak oss.

Vi gledar oss til å halde fram arbeidet.

" Vi trur at små forbetringar kvar dag gir gode resultat til slutt. Det å arbeide med berekraft er moro. Det handlar om å ta dette vanskelege omgrepet ned til noko vi kan gjere noko med her vi er no. "

Trine Lerum Hjøllhaug
Administrerende direktør

Nøkkelinformasjon om virksomheten og leverandørkjeden

Nøkkelinformasjon om virksomheten

Navn på virksomheten

Lerum AS

Adresse hovedkontor

Kloppavegen 13, 6854 Kaupanger

Viktigste merker, produkter og tjenester

Saft, syltetøy, jus, brus og leskedrikk, samt saft, syltetøy og jus med kjedane sine egne merker og fruitprep til industri.

Beskrivelse av virksomhetens struktur

Lerum AS er ei familieeigd verskemd som sidan 1907 har foredla frukt og bær med stolte handverkstradisjonar. I tillegg har vi vore ein pådrivar for lokalsamfunnet vi er ein del av. I Lerum skal vi ta vare på naturen, foredlinga, ernæringa, menneske og lokalsamfunnet.

I 2018 flytta Lerum hovudkontor, syltetøyproduksjonen og lager for å samlokalisere all drift i eitt bygg på Kaupanger.

Verksemda er organisert med ein funksjonell organisasjonsstruktur der innovasjon, utvikling og berekraft legg grunnlaget for vekst.

Verdiane som ligg i kjernen til verksemda er: ekte, stolt, ærleg og engasjert.

Omsetning i rapporteringsåret (NOK)

809 000 000

Antall ansatte

136

Er virksomheten omfattet av åpenhetsloven?

Ja

Vesentlige organisatoriske endringer siden forrige rapportering og denne rapportens tidsperiode

Ingen vesentlege endringar sidan sist rapport.

Navn, tittel for kontaktperson for rapporten

Sondre Kjærvik, Innkjøper og Etisk Handel Ansvarleg

E-post adresse for kontaktperson for rapporten

sondre.kjervik@lerum.no

Informasjon om leverandørkjeden

Generell beskrivelse av virksomhetens innkjøpsmodell og leverandørkjede

Lerum har ei lang og omfattande internasjonal leverandørkjede. Denne omtalen er om våre innkjøp av råvarer og emballasje, ikkje indirekte innkjøp.

I hovudsak kjøper vi inn direkte via produsent, men noko av innkjøpa går via agent. Som medlem i EHN set vi store krav til innkjøp via agent og har kontroll på kvar alle innsatsfaktorar vi kjøper vert produsert. Vi ynskjer å ha så direkte kontakt som mogleg med dei som produserar varer til oss og på den måten komme nær våre innkjøp for å sikre god kontroll og oversikt over leverandørkjeda.

Lerum har over mange år etablert eit godt system for leverandørgodkjenning der vi set krav til våre leverandørar på blant anna kvalitet, etisk handel og miljø. Vi har langsiktige relasjonar med dei fleste av våre leverandørar og jobbar kontinuerleg med dei for å sikre at våre etiske retningslinjer vert fulgt. Gode og langvarige leverandørforhold sikrar god kommunikasjon og vilje til forbetring hjå leverandørane.

Vi har ein leverandørgodkjenningssystem der vi vurderer nye leverandørar opp mot ei rekke kriteriar: GFSI-sertifisering, Etisk handel og sertifisering, risikovurdering, strategisk viktig leverandør, kapasitet og leveringsdyktigheit, økonomi og eigarforhold, monopolsituasjon, kvalitetssystem, servicegrad og samarbeidsevne, teknisk kompetanse og rapportar frå leverandørrevisjon/besøk.

Antall leverandørar som virksomheten har hatt kommersielle relasjonar med i rapporteringsåret

73

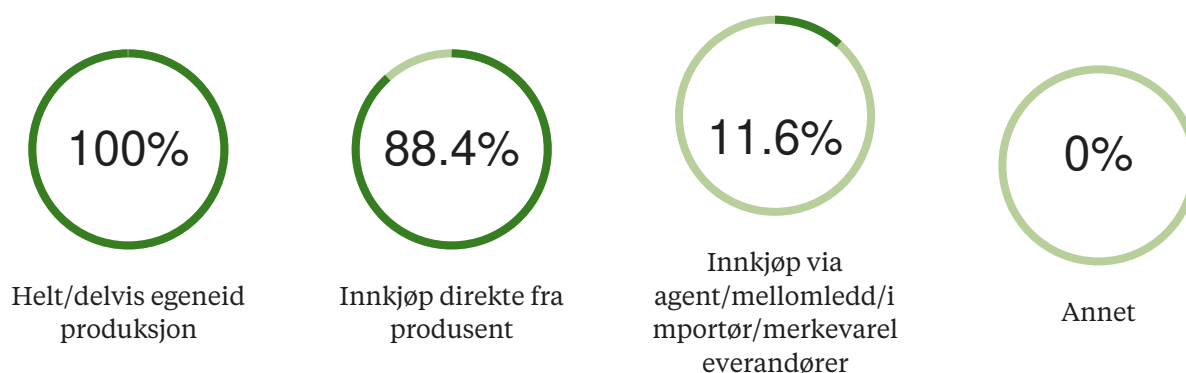

Kommentar til antall leverandørar

Lerum jobbar for gode og langvarige leverandørforhold og har eit oppfølgingssystem i excel som er utvikla over lang tid og fungerer godt. Nye leverandørar vert valgt ut med forsiktighet og går gjennom ein leverandørgodkjenningssystem på tvers av fleire avdelingar.

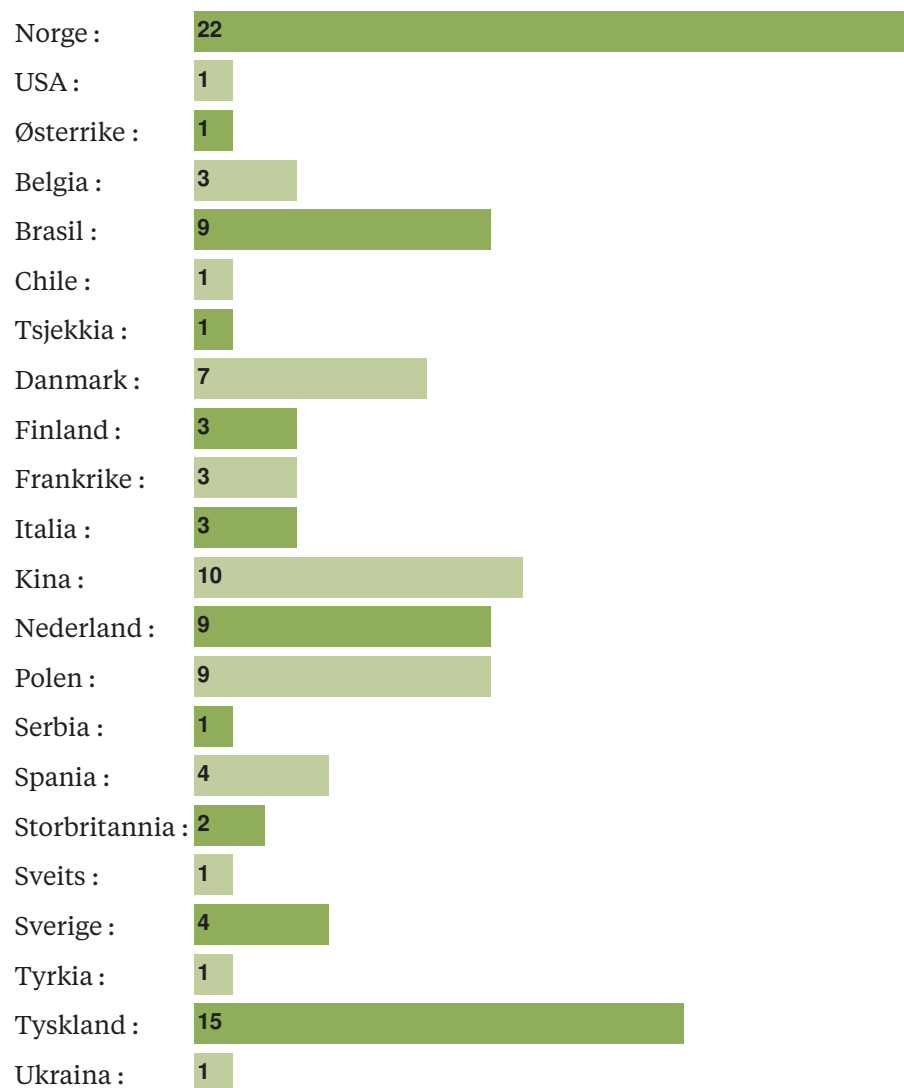
Type innkjøp/ leverandørforhold

Alle produkta vert produsert ved eige anlegg på Kaupanger.

Innkjøpsprosent er basert på omsetning for 2023.

Liste over førsteleddsprodusenter per land

Oppgi antall arbeidere hos førsteleddsprodusenter som virksomheten har oversikt over, og hvor mange produsenter dette er basert på:

Antall arbeidere

15 622

Antall produsenter dette er basert på

59

Antall arbeidere per produsent (kalkulert snitt)

265

Kommentar til antall arbeidere

Vi etterspør dette i vårt SAQ men det er eit pågande arbeid som ikkje er ferdigstilt enno.

Viktigste innsatsfaktorer/råvarer for produkter eller tjenester og geografi

Konsentrat	Brasil Spania Nederland Polen Sverige
Frukt og bær	Spania Finland Norge Polen Sverige
Sukker og søtning	Belgia Kina Danmark Storbritannia Nederland USA
Aroma	Sveits Tyskland Nederland
Emballasje	Tyskland Danmark Italia Nederland Norge Polen Serbia Sverige
Hjelpestoff	Kina Danmark

Basert på leverandører av råvarer og emballasje med innkjøpsomsetning > kr. 5 mil. i rapporteringsåret.

Er virksomheten leverandør til offentlig sektor?

Ja

Mål og fremdrift

Prosessmål og fremdrift i rapporteringsåret

1

Mål: Oppdatere våre standardavtaleverk for leverandører og CoC for leverandører.

Status: Vi har oppdatert policy for berekraftig forretningspraksis og utsatt CoC for leverandører. Dette skal utføres i 2024.

2

Mål: Leverandørdag - utfordre eit utval av leverandørane på berekraft og hente erfaringar og kunnskap.

Status: Blei originalt utsatt pga Covid-19 og vi har ikkje tatt opp igjen dialogen med våre leverandører enno.

MÅL FOR KOMMENDE ÅR

1

Oppdatere CoC for leverandører og policy for berekraftig forretningspraksis.

2

Revisjon av bær-leverandør i Sverige og/eller Finland.

3

Omsette Policy for bærekraftig forretningspraksis til engelsk.

4

Revisjon av norsk-bærleverandør.

5

Utsending av SAQ til alle leverandører via ny nettløysing.

6

1

Forankring av bærekraft i virksomheten

Forankring av ansvarlighet knyttet til bærekraftig forretningspraksis i virksomheten handler om å ha strategier, planer, relevante policyer og retningslinjer for aktsomhetsvurderinger som er vedtatt av ledelsen. Disse bør omfatte hele virksomheten, samt virksomhetens leverandørkjede og forretningsforbindelser. Effektive styringssystemer for implementering er en forutsetning for å lykkes, og arbeidet med aktsomhetsvurderinger bør være en integrert del av virksomhetens forretningsdrift. Tydelige forventninger fra toppledelsen, samt tydelig plassering av ansvar innad i virksomheten for implementering av de ulike delene av aktsomhetsvurderinger er viktig. Alle involverte må vite hva de skal gjøre. Åpenhet om forpliktelser virksomheten har til seg selv, utfordringer de står overfor og hvordan dette håndteres, er vesentlig.

1.A Policy* for egen virksomhet

1.A.1 Lenke til offentlig tilgjengelig policy for egen virksomhet

<https://www.lerum.no/frukt-og-ber-blogg/etisk-handel-er-viktig-fokus-i-lerum?rq=etisk%20handel>

1.A.2 Hva sier virksomheten offentlig om sine forpliktelser til å respektere mennesker, dyr, samfunn, miljø og klima?

Lerum AS formidler sine forpliktelsar til å respektere menneske, samfunn og miljø gjennom heimesida vår, policy for berekraftig forretningspraksis og rapporten til EHN.

I våre interne retningslinjer og etiske retningslinjer for leverandørar (Code of Conduct) beskriv vi forpliktelsane til menneske, samfunn og miljø. Gjennom CoC til leverandørane set me krav og forventningar til dei. Dette er vidare forankra i policy for berekraftig forretningspraksis.

Sjå blant anna:

<https://www.lerum.no/berekraft>

<https://www.lerum.no/frukt-og-ber-blogg/etisk-handel-er-viktig-fokus-i-lerum?rq=etisk%20handel>

1.A.3 Hvordan er policy for egen virksomhet blitt utviklet og forankret?

Dei interne etiske retningslinjene for Lerum blei vedtekne i 2011 av styret og er utvikla i samarbeid med EHN.

Vi har jobba løpande med utvikling av desse retningslinjene for å møte framtida på ein god måte. Det er viktig for oss å presisere at vi ynskjer å vere framoverlent med berekraftsarbeidet og at dette er eit viktig satsingsområde for Lerum.

Våre etiske retningslinjer for leverandørar vart først forankra i styremøte i 2012, og Lerum har sidan oppdatert og fornya denne løpande. Retningslinjene er i tråd med Etisk Handel Norges prinsipperklæring og seier også noko om kva våre leverandørar og samarbeidspartnarar kan forventa av oss som verksemd. Den inneheld aktuelle ILO-konvensjonar.

Ulike interne dokument og prosedyrar har vorte oppdatert til å omfatte etiske- og miljømessige krav. Dokumenta er integrert i vårt styrande dokument/kvalitets-system og vert oppdatert løpande. Dette omfattar vår SAQ som alle våre leverandørar av råvarer og emballasje må svare på.

I 2021 utarbeida Lerum ein policy for berekraftig forretningspraksis som er i tråd med Etisk Handel Norge sin prinsipperklæring og set krav til aktsemdsvurderingar. Denne policyen blei oppdatert i 2023 og ligg i vårt kvalitets-system og vert løpande oppdatert for å møte krav til forbrukarar, kundar, leverandørar og styresmakter.

1.B Organisering og internkommunikasjon

1.B.1 Hvordan er arbeidet med aktsomhetsvurderinger organisert i virksomheten, forankret i interne retningslinjer og rutiner og hvorfor?

Arbeidet med berekraftig forretningspraksis er godt forankra i bedrifta, både i leiinga og på tvers av avdelingar, samt i vårt kvalitetssystem.

Administrerende direktør har det overordna ansvaret for berekraftsarbeidet til Lerum, medan personen med operativt ansvar for arbeidet med etisk handel i Lerum har ei delt stilling innan innkjøp og etisk handel, som skapar ei god oversikt over leverandørkjeda og eventuelle problemstillingar.

Arbeidet med aktsemdsvurderingar er plassert hjå personen med delt stilling innkjøp / etisk handel. Bakgrunnen for dette er at innkjøp er den avdelingen som jobbar tettast på leverandørane og for Lerum har det fungert godt å inkludere etisk handel arbeidet i innkjøpsavdelinga.

Innkjøp rapporterar til leiargruppa etter behov. Til dømes revisjon og/eller anna oppfølging.

1.B.2 Hvordan blir betydningen av virksomhetens aktsomhetsvurderinger konkretisert og tydeliggjort for de ansatte gjennom stillingsbeskrivelse (eller lignende), arbeidsoppgaver og incentivordninger?

Ansvar for arbeidet med berekraftig forretningspraksis er beskrevet i stillingsinstruksane for dei relevante tilsette. Instruksane finst i Personalhandboka på intranettet, samt etiske retningslinjer for verksemda.

Informasjon om vårt arbeid med etisk handel er inkludert i vårt introduksjonsprogram til nytilsette. Programmet sikrar at dei får ei innføring i ansvarleg innkjøp, og informasjon om vårt medlemskap med Etisk handel Norge når dei startar i jobb hjå Lerum AS.

Tema vert teke opp på ulike interne møte, avdelingsmøte og informasjonsmøte.

Ved utarbeiding av policy i 2021 delte leiinga i Lerum denne internt for å gjere alle dei tilsette oppmerksom på innhaldet.

1.B.3 Hvordan sikres det at relevante ansatte har tilstrekkelig kompetanse til å gjennomføre arbeidet med aktsomhetsvurderinger?

Deltaking på eksterne kurs, seminar/webinar for relevante tilsette.

Personen med operativt ansvar for arbeidet med etisk handel i Lerum deltek på ulike workshop, webinar og kurs gjennom rapporteringsåret, både hjå Etisk handel Norge og med andre kurshaldarar.

Behovet for kompetanseheving vert identifisert ved årlege medarbeidarsamtalar.

1.C. Planer og ressurser

1.C.1 Hvordan er virksomhetens forpliktelser til å respektere mennesker, samfunn, dyr og miljø forankret i virksomhetens strategier og handlingsplaner?

I denne strategiperiode har vi valgt ut 5 områder som vi har ekstra fokus på:

Naturen: Redusere klimaavtrykket og sikre framtidig vekstvilkår for frukt og bær.

Foredling: Foredle frukt og bær, frå hausting til emballering av sluttprodukt.

Ernæring: Å auke det ernæringsmessige utbytte ved konsum av våre produkt.

Menneske: Tilfredsheit og livskvalitet for tilsette i Lerum og våre underleverandørar, samt forbrukarane si tilfredsheit med våre produkt og vår merkevare.

Lokalsamfunnet: Utvikle samfunnet som vi er ein del av gjennom samarbeid og auke kjærleiken til frukt og bær for alle.

Vidare frå desse fokusområda har vi valgt ut dei FN-måla vi jobbar mot:

3 - Sikre god helse og fremme livskvalitet for alle, uansett alder

8 - Fremme varig, inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst, full sysselsetting og anstendig arbeid for alle

11 - Gjøre byer og lokalsamfunn inkluderende, trygge, robuste og bærekraftige

12 - Sikre bærekraftig forbruks- og produksjonsmønstre

13 - Handle umiddelbart for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem. Målet er å begrense den globale temperaturstigningen til godt under 2 grader celsius.

Implikasjonane for vår verksemd er at desse strategiane dannar føringane for våre handlingsplanar og vårt daglege verke. Utføring av handlingsplanar og strategi vert fulgt opp i interne møter avdelingsvis og med leing.

Dei siste åra har vi jobba for å bli meir tydelege på berekraft og vi har blant anna utarbeida eit berekraft-statement og jobba med ein framtidsretta berekrafts-strategi. Vi ynskjer å vere tydelige på kva vi jobbar mot og kva mål vi har. I tillegg har vi utarbeida ein policy for berekraftig forretningspraksis som blei godkjent av styre og gjort tilgjengeleg offentleg i 2021.

Lerum har utarbeida miljørekneskap dei siste åra som legg grunnlaget for våre handlingsplanar knytt til reduksjon av CO2-utslepp.

1.C.2 Hvordan følges virksomhetens strategier og planer for å være ansvarlig og bærekraftig opp av ledelse og styre?

Utføring av vedtekne strategiar vert gjort ved hjelp av handlingsplanar. Vedtekne handlingsplanar, status og framdrift på desse, vert fulgt opp i leiingsmøte og rapporterast til styret løpande.

1.D Partnerskap og samarbeid med forretningsforbindelser, spesielt leverandører

1.D.1 Hvordan tydeliggjør virksomheten viktigheten av ansvarlighet og bærekraft i møte med forretningsforbindelser, spesielt i leverandørkjeden?

Våre etiske retningslinjer for leverandører har blitt vedtekne for å tydeleggjere krav og forventningar til våre forretningsforbindelsar i samband med berekraftig forretningspraksis. Vi formidlar våre forventningar om at leverandørane arbeider målretta og systematisk for å etterleve våre etiske retningslinjer (eller sine egne etiske retningslinjer), og at dei skal også vidareformidla og følgja opp retningslinjene hjå sine underleverandører. Etter innkjøpsvolum har 100%! av våre leverandører godkjent våre etiske retningslinjer for leverandører eller har tilsvarande like gode retningslinjer. Dette er vi stolte av.

Målet med dei etiske retningslinjene våre vert kommunisert gjennom ulike kommunikasjonskanalar, avhengig av leverandøren og situasjonen. Dette kan vere skriftleg ved utsending av dei etiske retningslinjer, eller i dialog med leverandører på møte eller ved besøk.

For oss er det effektivt og praktisk å bruke den same anledninga til å formidla våre kvalitetskrav, etiske krav og forventningar, samt kva leverandørane kan forventa frå oss i samband med vår innkjøpspraksis.

Etiske retningslinjer er integrert i vårt standardavtaleverk for leverandører.

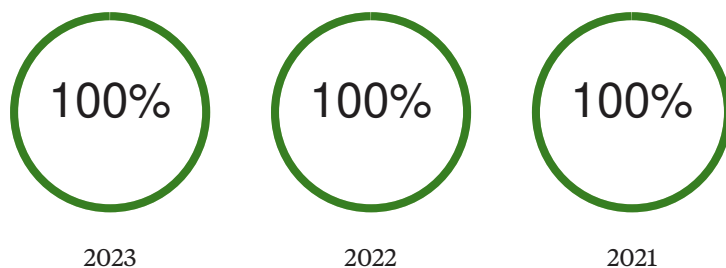
Våre etiske retningslinjer for leverandører er tilgjengeleg på norsk og engelsk. For våre leverandører i Polen, brukar vi ein lokal agent som tolk, og i Kina har vi mellomledd som kan hjelpe med tolking/forståelse av CoC.

Alle leverandører skal svare på vårt spørreskjema (SAQ) som er ein omfattande kartlegging av kvalitet, etisk handel og miljø- og sosialehensyn. I dette spørreskjemaet skriv vi kva vi forventar av våre leverandører samt kva vi sjølv arbeidar med iforhold til berekraft. Dette er ei viktig informasjonskilde for oss samtidig som vi gjer leverandørane klar over dei forventningane vi har til berekraftig forretningspraksis. Vår CoC føl denne utsendinga og leverandørane kan velje å signere på denne eller laste opp deira eigen Code of Conduct.

<https://www.lerum.no/frukt-og-ber-blogg/etisk-handel-er-viktig-fokus-i-lerum?rq=etisk%20handel>

Indikator

Andel av bedriftens leverandører som har akseptert retningslinjer for leverandører

Basert på innkjøpsomsetnad for rapporteringsåret.

1.E Erfaringer og endringer

1.E.1 Hvilke erfaringer har virksomheten gjort seg om arbeidet med bærekraftig forretningspraksis i rapporteringsåret, og hva har endret seg som et resultat av dette?

Vi tek med oss gode erfaringar frå dei forsterka krava vi sette til leverandørar og sertifiseringar i 2022. For 2023 har vi auka innkjøp frå GFSI-godkjente leverandørar frå 94,54% til 95,56%. Dette er vi stolte over og kjem til å jobbe godt med framover.

Vår policy for berekraftig forretningspraksis er òg oppdatert i 2023.

2

Fastsette fokus for rapporten

Kartlegging av virksomhetens påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø

Kartlegging handler om å identifisere virksomhetens risiko for, og faktiske negative påvirkning/ skade, på mennesker, dyr, samfunn og miljø, inkludert i leverandørkjeden og gjennom forretningsforbindelser. Det handler om å først danne seg et overordnet risikobilde, for så å prioritere mest vesentlige risikoområder for grundigere kartlegging og håndtering av funn. Hvordan virksomheten er involvert i eventuell negativ påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø, er sentralt for å avgjøre riktig respons og tiltak. Involvering av interessenter, spesielt påvirkede parter, er sentralt i kartleggingsarbeidet, så vel som i tiltak for å håndtere utfordringene på en god måte.

2.A Kartlegging og prioritering

PRIORITERT NEGATIV PÅVIRKNING/SKADE FOR MENNESKER, DYR, SAMFUNN OG MILJØ

Å prioritere en eller flere risikoområder på bakgrunn av alvorlighetsgrad, betyr ikke at noen risiko er viktigere enn andre, eller at virksomheter ikke gjør noen med annen risiko, men at det som har størst negativ påvirkning prioriteres først. Kartlegging og prioritering er en kontinuerlig prosess.

2.A.1 List opp virksomhetens faktiske negative konsekvenser og/eller prioriterte vesentlig risiko for negativ påvirkning/skade på mennesker, dyr, samfunn og miljø. Merk at de prioriterte risikoene dere lister opp i tabellen under vil bli overført til trinn 3 av denne rapporten, hvor dere vil bli bedt om å besvare hvordan dere arbeider med å stanse, forebygge eller redusere den negative påvirkningen.

Prioritert negativ påvirkning / skade	Relatert tema	Geografi
Utnytting av migrantarbeidarar / sesongarbeidarar	Lønn Arbeidstid	Finland Norge Sverige
Arbeidstakarrettar	Tvangsarbeid Fagorganisering og kollektive forhandlinger Diskriminering Arbeidstid	Brasil Kina Finland Norge Sverige
Klimautslepp	Miljø Utslipp	Globalt

Sesongavhengige frukt og bær har ein generell høg risiko for oss, både i Norge og utlandet. Konsentrat er ei risikovare for Lerum i tillegg til tilsetningsstoff frå Kina.

BEGRUNNELSE FOR HVORFOR DISSE UTFORDRINGENE ER PRIORITERT SOM MEST VESENTLIGE FOR MENNESKER, DYR, SAMFUNN OG MILJØ

2.A.2 Beskriv: a) virksomhetens rutiner for kartlegging og identifisering av risiko og hvordan den negative påvirkningen/skaden ble identifisert og prioritert i denne perioden. b) eventuelle deler av virksomheten som ikke er dekket i denne rapporteringen (produktgrupper, egne produkter, avdelinger eller lignende) og hvorfor dere har valgt å ikke prioritere disse i det videre arbeidet; c) hvordan informasjon ble hentet inn, hvilke kilder som er benyttet og hvilke interessenter som er involvert/dere har snakket med; d) om det er identifisert områder eller tema hvor det er manglende informasjon for å danne seg et helhetlig bilde, og hvordan dere planlegger å gå frem for å få mer informasjon/håndtere dette.

I Lerum har vi veletablerte prosedyrer og rutiner for godkjenning og evaluering av leverandørane våre. Vi har ei god oversikt over kvar våre råvarer og emballasje som blir levert til oss blir produsert.

Alle produktgrupper er dekket i denne rapporteringa.

Vi har eit overordna risikobilde på landsnivå som vert oppdatert løpande og er basert på følgjande kjelder og indekser:

- Transparency International Corruption Perceptions Index
- Environmental Performance Index
- International Trade Union Confederation Global Rights Index
- List of Goods Produced by Child or Forced Labour

Anna landbasert informasjon og rapportar kan samlast, den brasilianske "dirty list" i samband med tvangsarbeid til dømes.

Etisk Handel Norge er òg ei nyttig informasjonskilde som vi brukar aktivt.

Lerum sjekkar eksistensen av ILO-konvensjonar, og etter behov samlar vi inn landsrapportar frå US Department of State om menneskerettighetspraksis.

Leverandørevaluering blir utført årleg. Her vert alle leverandørar av råvarer og emballasje vurdert opp mot ei rekke kriterier samt erfaringar i bransjen og arbeidet med etisk handel. I tillegg utfører vi årlege risiko- og sårbarheitsanalyser der vi går gjennom alle råvarer og emballasje og ser på kva risiko / sårbarheit desse ulike råvarene og emballasjen har. Det blir sett igang tiltak for dei råvarene/emballasjen med størst risiko/sårbarheit.

Spørreundersøkinga vi sender ut via Factlines, kartlegg leverandørane våre, og gir oss informasjonen vi trengt for vidare oppfølging av risiko. Denne undersøkinga er delt i fleire deler og inkluderar kvalitet og etikk, samt sosiale- og miljømessige hensyn.

Alle leverandørar til Lerum må svare på denne spørreundersøkinga og det gir oss gode data på risiko i leverandørkjeda. Denne informasjonen saman med landrisiko dannar grunnlaget for vår risikooppfølging. Denne kartlegging skal som eit minimum gjennomførast kvart tredje år.

Som eit døme er norske bær eit prioritert område for Lerum. Etter ein sårbarheitsvurdering har me utført tiltak for å redusere denne risikoen:

- Krav til revisjon

ANNEN NEGATIV PÅVIRKNING/SKADE

2.A.3 Beskriv annen negativ påvirkning/skade på mennesker, dyr, samfunn og miljø som ble identifisert i kartleggingen i egen virksomhet, leverandørkjeden eller hos forretningsforbindelser i rapporteringsåret og hvordan disse er håndtert

Hausten 2022 kom det ein sak i media om ein leverandør i Sverige/Finland med anklager om brudd på den nye BerryLex loven i Finland som regulerer krav til foretaka som engasjerer bærplukkarar. Det har vore fleire mediasaker om bærindustrien i Sverige og Finland i 2023 og dette syner problematikken i bransjen. Den aktuelle saka har Lerum fulgt tett opp, men det ligg ikkje noko avklaring til grunn for denne saka enno

Vi var på revisjon hjå denne leverandøren i 2023 og har dialog om dei punkta som vi ynskjer skal utbetrast.

- Reiseutgifter / andre kostnader
- Timelister
- Boligforhold

A kitchen scene featuring a white scale in the background, a bouquet of pink and white flowers in the foreground, a glass jar of red jam, a jar of Heimefrå blueberry jam, and a small bowl of blueberries. A slice of cake is on a plate in the bottom right corner.

3

Håndtering av prioritert påvirkning

Stanse, forebygge eller redusere negativ påvirkning

Stanse, forebygge eller redusere handler om å håndtere funn fra kartleggingen på en god måte. Virksomhetens mest vesentlige negative påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø prioriteres først. Dette betyr ikke at annen risiko er uvesentlig eller at det ikke håndteres. Hvordan virksomheten er involvert, er sentralt for å treffe riktige tiltak. Faktisk negativ påvirkning/skade som virksomheten forårsaker eller bidrar til må stanses, forebygges og reduseres. Virksomheter som er direkte forbundet med negativ påvirkning må bruke sin innflytelse til å få forretningsforbindelser (f.eks. leverandører) til å stanse, forebygge og redusere dette. Dette innebærer å utvikle og iverksettes planer og rutiner for å håndtere risiko, og kan kreve endringer i egne policyer og styringssystemer. Virksomheters vellykkede håndtering av negativ påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø er et avgjørende bidrag til FN's bærekraftsmål.

3.A Stanse, forebygge eller redusere

3.A.1 Legg til mål, status på fremdrift, og beskriv tiltak dere har iverksatt for å håndtere virksomhetens prioriterte negative påvirkning/skade på mennesker, dyr, samfunn og miljø:

Prioritert negativ påvirkning/skade	Utnytting av migrantarbeidarar / sesongarbeidarar
Overordnet mål :	Sikre anstendige og rettferdige arbeids- og buforhold for sesong/migrantarbeidarar i samsvar med nasjonale lovverk og industri standardar, slik at ingen blir behandla ulikt.
Status :	Pågåande
Mål i rapporteringsåret :	I rapporteringsåret har vi halde fram med fokus på norsk frukt og bær og på arbeidsforholda for sesongarbeidarane og migrantarbeidarane hjå leverandørane våre. Vi har òg hatt fokus på bær-leverandørane våre i Sverige og Finland.

Beskriv iverksatte eller planlagte tiltak for å stanse eller begrense negative konsekvenser og begrunnelse for tiltaket/tiltakene :

Vi har revidert bær-leverandørar både i Norge og Sverige.

Eigenrapporteringsskjema SAQ er sendt til våre bærleverandørar og vi jobbar med å få rullert dette ut til alle leverandørar. Dette er eit omfattande arbeid og gir oss ein detaljert kartlegging av leverandørane våre slik at vi kan rette fokuset mot dei rette risikoområda.

Dette arbeidet fortset i 2024 og målsettinga er at vi skal kartlegge alle leverandørar av råvare og emballasje minimum kvart tredje år.

Beskriv faktiske eller forventede resultater av tiltaket beskrevet over, samt mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

Vi har gjennomført fleire revisjonar i 2023 etter handlingsplanen. Vidare arbeid er òg planlagt for 2024. Gjennom revisjon får vi gode svar frå leverandørane våre på dei risikoområda vi har funne.

Målsettinga er at alle våre norske bær-leverandørar skal reviderast samt at vi reviderar andre leverandørar med høg risiko ift vår kartlegging og aktsemdsvurderingar.

Prioritert negativ påvirkning/skade	Arbeidstakarrettar
Overordnet mål :	Velje leverandørar som deler våre verdier og prinsipp, som viser stor grad av openheit, og fokusere på å fremje anstendige arbeids- og miljøforhold i leverandørkjeda.
Status :	Løpande
Mål i rapporteringsåret :	Fortsette kartlegging av leverandørane - spesielt fokus mot bær-leverandørar.

Beskriv iverksatte eller planlagte tiltak for å stanse eller begrense negative konsekvenser og begrunnelse for tiltaket/tiltakene :

Rutinar for samarbeid med nye leverandørar for å førebygga og redusere risiko. Sertifiseringar er eit viktig verktøy og Lerum vel leverandørar som har dei rette sertifiseringane. Vidare er Lerum oppteken av langvarige og trygge relasjonar til leverandørane.

Val av leverandørar som er medlemmar av globale anerkjente medlemsorganisasjonar med fokus på menneskerettar, arbeidstakarrettar, miljø og antikorrupsjon (UN Global Compact, SEDEX).

Val av leverandørar med eigen CSR-rapportering eller andre berekraftige initiativ.

Val av leverandørar med eit etablert system for sporbarheit, ved sertifisering eller blockchain.

Kjennskap til leverandørar - mange av våre leverandørar har levert til oss i mange år, og vi har eit godt langsiktig arbeidsforhold med dei fleste.

Nytt eigenrapporteringsskjema SAQ er utsendt/ skal sendast til samtlige av våre leverandørar. Dette er ei løpande kartlegging som går ut kvart tredje år.

Beskriv faktiske eller forventede resultater av tiltaket beskrevet over, samt mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

Få svar på viktige spørsmål som t.d fagforeiningar og tariffavtale. Vert jobba vidare med inn i 2024.

Prioritert negativ påvirkning/skade	Klimautslepp
Overordnet mål :	Redusere CO2-utslepp
Status :	Pågåande
Mål i rapporteringsåret :	<p>I rapporteringsåret har me utarbeida miljørekneskap og sett mål for reduksjon av CO2.</p> <p>Kartlegge moglegheiter for innkjøp nærmare fabrikk for å redusere transport utslepp. Gjeld primært emballasje.</p> <p>Kartlegge moglegheit for solceller på tak.</p>

Beskriv iverksatte eller planlagte tiltak for å stanse eller begrense negative konsekvenser og begrunnelse for tiltaket/tiltakene :

Større bruk av resirkulert papp. Plastreduksjon på t.d. strekkfilm. Redusere forbruket av papp ved å optimalisere traue, td redusere høgde på traue og tjukkelse / kvalitet på papp.

Større andel av resirkulert papp og mindre pappforbruk fører til mindre transport og reduksjon av CO2-utslepp

Solceller er under montering.

Vi har gått frå 5 til 4-dagers veke i produksjon. Dette har ført til meir effektiv bruk av energi fordi vi ikkje må stenge/starte opp igjen 5 ganger kvar veke. Dette i tillegg til isolering av dampørør har redusert forbruket med 7% kwh/liter produsert vare i 2023 mot 2022.

Beskriv faktiske eller forventede resultater av tiltaket beskrevet over, samt mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

Redusere klimautslepp ved å optimalisere plast og papp-emballasje. T.d har vi gått frå 17MY til 10/15MY strekkfilm og sparar opp mot 5-6-7000 kg plast pr år på dette tiltaket.

Solceller vil produsere deler av energi-behovet vårt og legge press på energi-produksjonen i Norge. Av andre tiltak har vi redusert temperaturen på bygget og bytt gamle lyskjelder til led.

Vi kjem til å jobbe med emballasje-optimalisering og andre tiltak for å redusere CO2-utsleppa i 2024.

Andre tiltak for å håndtere negativ påvirkning/skade:

Beskriv virksomhetens tverrgående tiltak for å stanse, forebygge eller redusere negativ påvirkning/ skade på mennesker, samfunn og miljø i leverandørkjeden

3.B.1 Reduksjon av natur- og miljøpåvirkning

Gjennom våre egne produksjonsprosesser og ansvarleg innkjøp, kan vi bidra til å redusere negative miljøpåverkingar.

I våre egne produksjonsprosesser har Lerum dei siste åra sett i gang ei rekke prosjekt for å redusere energiforbruk, vassforbruk og bidra til det grønne skiftet. Vi er ei bedrift som har nærast 100 % fossilfri energibruk via elkraft og gjenvinning. Gjennom bruk av effektivt utstyr og ny teknologi gjenvinn vi overskotsvarme frå produksjonsprosessen og kjøl-/frysemaskin til dampproduksjon, oppvarming og forvarming av varmt tappevatn. Vi har interne prosedyrar og rutinar for oppfølging og rapportering av vårt energi- og vassforbruk.

I 2017 inngjekk vi sektorsamarbeid ved signering av bransjeavtalen om reduksjon av matsvinn, og dermed bidra til å redusere vårt karbonavtrykk. Bransjeavtalens overordna mål er å redusere matsvinnet i Norge med 50% innan 2030.

Med ansvarleg val av råvarer og emballasje kan vi bidra til å redusere negative miljøpåverkingar på fleire måtar. Her er nokre døme:

- Vi prioriterer å kjøpe kortreist frukt og bær når det er mogleg.
- Vi sjekkar om råvarene levert til Lerum inneheld palmeolje. Dette er kontrollert for å sikra at berre berekraftig/sertifisert og sporbar palmeolje er brukt hjå leverandørane våre.
- Emballasjen til saft- og brusflasker er rPET preformer, som skal pantast ("reduce, reuse, recycle and renew").
- Alle juskartongane og bølgepappen er FSC merka, som sikrar ei fornuftig og berekraftig utnytting av skogsområde.
- All emballasjen til Lerum skal attvinnast.
- Vi er kontroll-medlem av Grønt Punkt Norge. Dette forpliktar oss til å velje leverandørar i Noreg som og er medlemar for å sikra finansiering av returnordningane for emballasje.
- All emballasje inn/ut av fabrikk skal vere optimalisert.

Med ansvarleg val av leverandørar kan me redusere negativ påvirkning/skade på menneske:

- Val av leverandørar med sertifiseringar
- Løpande kartlegging og vurdering av leverandørar
- Fokus på langvarige leverandørforhald

Lerum har jobba med klimarekneskap i 2023, og har utarbeida eit ferdig klimarekneskap for 2019, 2020, 2021 og 2022 Vi jobbar vidare med dette for å redusere CO₂-avtrykket vårt over tid.

3.B.2 Reduksjon av klimagassutslipp

Lerum har jobba med mange ulike prosjekt for reduksjon av klimagassutslipp i 2023. Blant anna:

- Lokale innkjøp: Vi kjøper råvarer og emballasje så nærme Kaupanger som mogleg.
  - Optimalisering av emballasje både inn/ut av fabrikk.
  - Varmepumper på huset
  - Gjenvinning av overskotsvarme
  - Reduksjon av energiforbruk
  - Montering av solceller
  - Redusere temperatur på fabrikk
  - Bytte gamle lys til led
  - Skru av lys og maskiner ved pausar ol.
-

3.B.3 Tilpasning av egen innkjøpspraksis (sourcing)

Lerum er ei familiebedrift som har eksistert i 116 år. Vi ønsker å ha eit langsiktig forhold til leverandørar og samarbeidspartnarar som deler våre verdiar, og som ønsker å fremje anstendige arbeids- og miljøforhold i leverandørkjeda. Mange av våre leverandørar har levert til oss i mange år, og vi har eit langsiktig forhold til dei fleste.

Mange av råvarene vi kjøper er sesongavhengige, og kvalitet/tilgjenge kan variere frå år til år. På grunn av dette inngår vi langsiktige kontraktar og samarbeid for våre innkjøp, for å sikra at kvalitetskrava våre er fulgt og at varene er levert til avtalt tid. Dette gir leverandøren trygghet for å planlegge sesongen og nødvendig innleige av arbeidskraft, som bærplukkarar til dømes.

Vi har aktivt jobba med å lage eit betre prognosesystem og dette gjer at leverandøren lettare kan planlegge produksjon. Vi nyttar prognosesystem for å gi leverandørane forutsigbarheit. I tillegg inngår vi avtalar med ein tidshorisont som strekk seg over fleire år og/eller fleire uttak av produkt.

God innkjøpspraksis og samarbeid resulterer i gode, langsiktige relasjonar med våre leverandørar, som er av stor betydning for oss. I tillegg sikrar dette at fabrikkene vår fungerer godt, og at vi har tid til å planlegge kapasiteten framover.

3.B.4 Valg av produkter og sertifiseringer

Val og utvikling av produkt basert på kriterium for berekraft kan vere svært effektivt for å førebygga og redusere risiko.

Vi meiner at vi kan skape ein forskjell med val av sertifiserte leverandørar, og leverandørar som har fokus på menneske, berekraft og miljø.

Dei fleste av leverandørane våre er sertifiserte, og vi prioriterer val av sertifiserte leverandørar der det er mogleg.

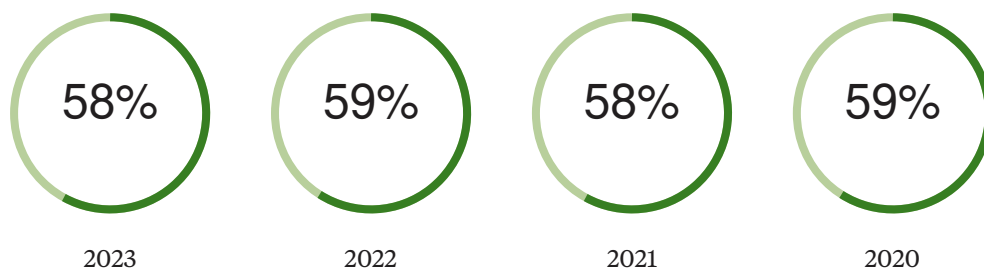
I tillegg til sosial- og miljømessig sertifisering (definert nedanfor) er mange fleire av leverandørane våre kvalitetssertifiserte, noko som og kan bidra til å redusere negative påverkingar på viktige område som sporbarheit og systematisk leverandørøppfølging til dømes.

Fleire av leverandørane våre er og medlemmar av ein globalt anerkjent medlemsorganisasjon med fokus på menneskerettar, arbeidstakarrettar, miljø og antikorrupsjon, UN Global Compact, Etisk handel Norge, SEDEX, til dømes.

Indikator

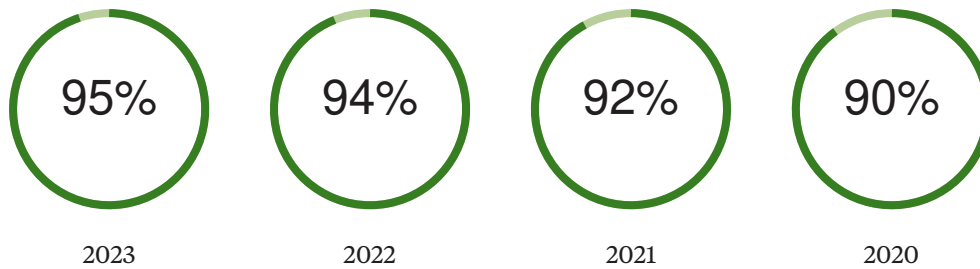
Andel av innkjøpte råvarer og emballasje som er gjenstand for sosial- og miljømessig sertifisering

Basert på innkjøpsomsetnad for rapporteringsåret.

Andel av innkjøpte råvarer og emballasje som er gjenstand for kvalitets sertifisering (GFSI-akkreditert)

Basert på innkjøpsomsetnad for rapporteringsåret.

3.B.5 Støtte aktivt opp om fri fagorganisering og kollektive forhandlinger, eller der lovverket ikke tillater dette, støtte aktivt opp om andre former for demokratisk valgt arbeiderrepresentasjon

Retten til fagorganisering og kollektive forhandlinger er forankra i våre etiske retningslinjer for leverandørar. 100%! av våre leverandørar, basert på volum har signert våre etiske retningslinjer eller har tilsvarende like gode etiske retningslinjer innad i virksomheita.

I spørreskjemaet vårt stiller vi spørsmål om tariffavtale, arbeiderorganisasjoner som t.d fagforeining, arbeidutval og HMS. Dette er ein viktig kartlegging som legg grunnlaget for vidare risikovurdering. Dette arbeidet er undervegs. Skjemaet vart oppretta i 2020 og har blitt fornya løpande.

Utfordringar og avgrensingar på dette området kan oppstå i land som ikkje har ratifisert ILO-konvensjonen for fagorganisering og kollektive forhandlinger eller der lovverket er avgrensa, som i Kina til dømes.

3.B.6 Bidrag til utvikling, kompetanseheving og opplæring internt og av leverandørar og arbeidere i leverandørkjeden

Vi meiner det kan vere behov for kompetanseheving hjå småskalaleverandørane våre for å skape ei betre forståing rundt arbeidet med etisk handel, og for å påverka andre lenger ned i leverandørkjeda (produsentar og deira fruktdyrkarar til dømes).

Ansikt til ansikt dialog ved leverandørbesøk eller på oppfølgingsmøte fungerer godt som eit effektivt tiltak for å styrka gjensidige forståing rundt arbeidet med etisk handel og utfordringar som kan oppstå, samt samarbeid med mellomledda.

3.B.7 Bekjempelse av korrupsjon og bestikkelsar i egen virksomhet og leverandørkjeden

I Lerum har vi interne etiske retningslinjer som seier korleis vi skal handtere korrupsjon og bestikkelsar. Desse må alle tilsette vere kjende med.

Mot våre leverandørar har vi code of conduct samt vår policy for berekraftig forretningspraksis. Begge inneheld punkt om korrupsjon og bestikkelsar. 100% av våre leverandørar har godkjent våre etiske retningslinjer og/eller har tilsvarende like gode retningslinjer.

Vår leverandør oppfølging hentar inn informasjon om korrupsjon og bestikkelsar. Vi har eit spørreskjema som rullerar kvart tredje år til alle leverandørar.

3.B.8 Annen relevant informasjon for hvordan dere arbeider med å redusere, forhindre og håndtere negativ innvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø

I 2023 har Lerum fortsatt kartlegging av leverandørane våre basert på utsendte spørreskjema som har gitt oss eit kart over våre risikoområder. Vi har blant anna kartlagt: migrant/sesongarbeidarar, bemanningsbyrå, tariffavtale og fagorganisering, system og/eller rutinar for oppfølging av leverandørar. Dette gjer at me har ein betre forståelse for risiko i vår leverandørkjede og kan sette i gang tiltak for å handtere negativ påverknad der det trengst.

4

Overvåking av gjennomføring og resultater

Overvåking av gjennomføring og resultater handler om å måle effekten av systematikken og eget arbeid i hvert trinn i aktsomhetsvurderingene, og viser hvorvidt virksomheten gjør gode aktsomhetsvurderinger. Virksomheten må ha systematikk og rutiner på plass for å kunne fange opp og kritisk vurdere egne konklusjoner, prioriteringer og tiltak som er gjort som en del av aktsomhetsvurderinger. Eksempelvis: Er kartlegging og prioritering av mest negativ påvirkning gjort på en faglig god og troverdig måte, og som reflekterer de faktiske forholdene? Virker tiltakene for å stanse, forebygge og/eller redusere virksomhetens negative påvirkning/skade etter hensikten? Er skade gjenopprettet der det er relevant? Dette kan gjelde tiltak virksomheten gjør selv og som utføres av eller i samarbeid med andre. Erfaringene virksomheten gjør seg med arbeidet med aktsomhetsvurderinger brukes for å forbedre prosesser og resultater i fremtiden.

4.A Overvåking og evaluering

4.A.1 Beskriv a) hvem som har ansvar for å overvåke effekten og resultatene av tiltak iverksatt for å håndtere virksomhetens vesentlige risiko for skade/negativ påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø, og hvordan overvåkingen gjennomføres i praksis, b) hvem som har ansvar for å evaluere virksomhetens implementering og arbeid med aktsomhetsvurderinger, og hvordan evalueringen gjennomføres i praksis:

Ansvar er delt internt i bedrifta avhengig av tiltaket. Administrerende direktør har det overordna ansvaret, medan ein delt stilling innan innkjøp/etisk handel har det operative ansvaret.

I praksis blir overvåking gjennomført via datainnsamling, rapportering og revisjonar. Dette arbeidet vert utført av personen på innkjøp som sit med ansvaret for oppfølging av Etisk Handel. I tillegg har vi årleg gjennomgang av leverandørar, råvarer og emballasje i eit tverrfagleg team. Dette er viktig for å avекke avvik. Teamet består av innkjøp, PU, lab og kvalitet.

Me har fleire årlege vurderingar som tek sosiale- etiske- og miljømessige faktor med i vurderingane

- Årleg leverandørevaluering
- Årleg risikovurdering av råvarer og emballasje
- Årleg sårbarheitsvurdering av råvarer og emballasje

Enkeltesaker blir rapportert, diskutert og evaluert internt på statusmøte med relevante interessentar.

Dette vert rapportert til administrerende direktør samt styret i ulike møter, minimum årleg.

4.A.2 Beskriv hvordan dere sannsynliggjør at virksomhetens tiltak for å identifisere, forebygge og redusere negativ påvirkning faktisk fungerer

Lerum har opparbeidd eit godt system over mange år med krav til leverandørar og eit sterkt fokus på lange og gode leverandørforhold. Fordi dette har vore fokus har vi ikkje bytta leverandørar frå år til år basert på pris - men heller fokusert på å forbetra våre leverandørar.

I tillegg kjøper vi nesten alle våre råvarer og emballasje via sertifiserte leverandørar - i hovudsak GFSI-ankjent sertifisering. Vi har kontroll på kvar alle råvarer og emballasje vi kjøper inn er produsert og kartlegg på produsent-nivå.

I sum har vi god oversikt over leverandørkjeda og jobbar kontinuerleg med å hente inn informasjon og data for å halde oss oppdatert. Totalen av alle våre tiltak er det som tryggar oss i at dette faktisk fungera.

Under er eit døme frå tidlegare på korleis trygge og lange leverandørforhold gagnar oss.

I 2021 fekk vi via ulike informasjonskjelder informasjon om at låge prisar på bær i Sverige kunne skuldast juks med arbeidstid og/eller lønn. På bakgrunn av dette kontakta Lerum EHN for å sjekke opp i desse påstandane. Resultatet vart at vi valde å kjøpe inn bær til ein høgare pris hjå ein leverandør vi har hatt eit langt forretningsamarbeid med.

Det at Lerum fremma gode og lange leverandørrelasjonar førte i tilfellet over til at me fekk tilgang på viktig informasjon som igjen førte til at vi kunne forebygge negativ påverknad.

The image shows two glasses of apple crumble dessert. Each glass contains a layer of yellow apple sauce at the bottom, followed by a layer of white cream, and a top layer of golden-brown crumble. The glasses are set on a light-colored, patterned cloth. In the background, several apples in various colors (red, yellow, green) are blurred, suggesting a fresh, natural setting.

5

Kommunikasjon av hvordan negativ påvirkning/skade er håndtert

Forutsetningen for god ekstern kommunikasjon om arbeidet knyttet til virksomheters aktsomhetsvurderinger for bærekraftig forretningspraksis er at den bygger på konkrete aktiviteter og resultater. Virksomheten skal kommunisere offentlig om relevante styringsdokumentet knyttet til aktsomhetsvurderinger, eksempelvis policyer, retningslinjer, prosesser og aktiviteter knyttet til å identifisere og håndtere virksomhetens faktiske og potensielle negative påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø. Kommunikasjonen bør inkludere hvordan risikoen er avdekket og håndtert, samt hvilke effekter man oppnådde av tiltakene/aktivitetene. Etter åpenhetslovens §4 skal virksomheter som er omfattet årlig offentliggjøre en redegjørelse for aktsomhetsvurderinger.

5.A. Kommunisere eksternt

5.A.1 Beskriv hvordan virksomheten kommuniserer med berørte interessenter om håndteringen av negativ påvirkning/skade

Internt er arbeidet rundt etisk handel godt forankra i bedrifta. Tema vert teke opp på ulike møte, informasjonsmøte og avdelingsmøte då det står fast på agendaen til dømes.

Enkelt saker handterast i interessentdialog og gjennom jamnlege statusmøter internt/eksternt.

Eksternt er vårt arbeid med berekraftig forretningspraksis og medlemsskapet i Etisk handel Norge kommunisert gjennom ulike kommunikasjonskanalar til ulike berørte interessentar.

Informasjon om korleis arbeidet er forankra og drive fram i bedrifta kan forteljust i ulike anledningar med interessentar, på møte, ved besøk eller skriftleg til dømes.

Utfylling av spørreskjema frå kundar kan vere ei god anledning til å dele informasjon om vårt arbeid med berekraftig forretningspraksis. Informasjon om våre verdiar, kva system og policy vi har på plass, kva risiko vi har kartlagt og prioritert, og tiltak vi har implementert for å bidra til å redusere negative påverkingar i leverandørkjeda.

Med handtering av enkeltesaker av negativ påverking er det særleg viktig for oss å ha eit godt samarbeid og kommunikasjon med våre leverandørar, for å informere dei som kan bli berørt av våre forretningshandlingar (eller forretningshandlingar av våre leverandørar).

Link:

<https://www.lerum.no/berekraft>

Strategien for 22-26 ligg tett på verdiane som tilsette og eigarar i Lerum deler:

Naturen - Redusere klimaavtrykket og sikre sikre framtidig verkstvilkår for frukt og bær.

Foredling - Foredle frukt og bær, frå hausting til emballering av sluttprodukt.

Ernæring - Å auke det ernæringsmessige utbytte ved konsum av våre produkt.

Menneske - Tilfredsheit og livskvalitet for tilsette i Lerum og våre underleverandørar, samt forbrukarane si tilfredsheit med våre produkt og vår merkevare.

Lokalsamfunnet - Utvikle samfunnet som vi er ein del av gjennom samarbeid og auke kjærleiken til frukt og bær for alle.

5.A.2 Beskriv hvordan virksomheten kommuniserer offentlig rundt eget arbeid med kartlegging og håndtering av negativ påvirkning/skade

Informasjon om vår satsing på samfunnsansvar og miljø er publisert på vår nettside under "frukt og bær" og "ta vare på."

<https://www.lerum.no/frukt-og-ber-blogg/etisk-handel-er-viktig-fokus-i-lerum?rq=etisk%20handel>

<https://www.lerum.no/berekraft>

Vårt arbeid med etisk handel vert rapportert årleg til Etisk handel Norge, og rapporten er offentleg tilgjengeleg.

Lerum har òg policy for berekraftig forretningspraksis som er delt på våre nettsider og informert om internt i bedrifta.

5.A.3 Beskriv virksomhetens rutine for å ivareta og besvare eksterne henvendelser relatert til informasjonskravet pålagt virksomheter under åpenhetsloven.

Vi har via vår nettside ein kanal for å sende inn spørsmål rundt etisk handel / åpenheitslova. Desse går direkte til personen i Lerum som jobbar med etisk handel og leverandøroppfølging. Ved behov hjelper innkjøp, kvalitet, lab, pu til ved slike henvendingar.

I 2023 kjem vi til å legge ei utgreiing om openheitslova på heimesida vår.

A close-up photograph of cherry blossoms. The flowers are in various stages of bloom, showing delicate white petals with soft pink streaks and centers. Green leaves with serrated edges are interspersed among the flowers. The background is a soft, out-of-focus green, suggesting a natural outdoor setting.

6

Gjenoppretting der dette er påkrevd

Når en virksomhet har identifisert at den har forårsaket eller bidratt til skade på mennesker, dyr, samfunn eller miljø håndteres skaden gjennom å sørge for gjenoppretting, eller samarbeide om gjenoppretting. Gjenoppretting kan innebære økonomisk erstatning eller kompensasjon, en offentlig beklagelse, eller at skaden på annet vis rettes opp. Det handler også om å sørge for tilgang til klageordninger for arbeidere og/eller lokalsamfunn slik at de kan få sin sak hørt og håndtert.

6.A Gjenoppretting

6.A.1 Beskriv virksomhetens policy for gjenoppretting ved negative konsekvenser for mennesker, dyr, samfunn og miljø

Ved å vere medlem av Etisk handel Norge har vi forplikta oss til å jobbe for berekraftig forretningspraksis som respekterer menneske, samfunn og miljø. Vi jobbar aktivt med våre leverandørar, eller i vårt val av leverandørar, for å gjere forbetringar i vår leverandørkjede. Dette er i tråd med Etisk handel Norges prinsipperklæring og våre etiske retningslinjer for leverandørar.

Ved brot på dei etiske retningslinjene vil vi samarbeide med leverandøren vår (og eventuell mellomledda) for å lage ein plan for gjenoppretting innan rimeleg tid.

Viss leverandøren etter fleire forsøk syner uvilje til å samarbeide for å implementere forbetringar, må vi vurdere ansvarleg avslutning av leverandørforholdet.

Dette er forankra i kvalitetssystemet vårt via policy for berekraftig forretningspraksis og CoC: Her seier vi at der våre aktivitetar forårsakar eller medverkar til negativ påverknad skal me stoppe dette og rette opp i skaden.

Beskriv eventuelle tilfeller av gjenoppretting i rapporteringsperioden

Vi har ikkje tilfelle av gjenoppretting i 2023 - men vi har hatt tett dialog med aktuelle leverandørar i forbindelse med saka i Sverige og Finland. Det er fleire bær-leverandørar som er råka direkte / indirekte og vi føl tett opp saka. Vårt standpunkt er at dersom det er tilfelle av negativ konsekvens for t.d sesongarbeidarar skal dette rettast opp i. Lerum vil følge dette opp i 2024 for å sikre at alle mennesker i leverandørkjeda opplever anstendige arbeidsforhold.

6.B Sikre tilgang til klagemekanismer

6.B.1 Beskriv hva virksomheten gjør for å sikre at ansatte i egen virksomhet og andre interessenter, spesielt påvirkede arbeidere samt lokalsamfunn har tilgang til varslingskanaler og klagemekanismer, når det er aktuelt

Internt har vi gode rutinar og prosedyrar på plass for eigen klagebehandling, både for bedrifts- og forbrukarmarknaden. Våre tilsette er representert ved tillitsvalde og verneombud, med tilgang til eit elektronisk registreringssystem for forbetningsforslag, HMS avvik, og for anonym varsling.

Våre etiske retningslinjer for leverandørar inkluderer eit prinsipp om at våre leverandørar skal ha eit velfungerande system for handtering av klagar knytta til menneskerettar, arbeidstakarrettar, miljø og korrupsjon.

Kontaktinformasjon:

Lerum AS

Sondre Kjærvik, Innkjøpar og Etisk Handel Ansvarleg

sondre.kjervik@lerum.no